

O R A T I O

ce identidem oculos in Philippum ipsum invictissimum totius exercitus Imperatorem. Hic societas felici communionis vinculo videbis dotes omnes, quæ Imperatorem commendant; nihil in eo temeritas & audacia de fortitudine, imprudentia de maturitate, levitas de consilio, de magnificentia importuna gravitas, aut majestas de comitate vel humanitate deterit. Suus est ita cuique virtuti locus, ut nullum vitiorum commercium aut societatem admittant.

Relata.

Adderem hæc de me ipso quidpiam, fili charissime, nisi jam in cæteris suffecissem tibi graviora multo laudis incitamenta. Tamen meminisse interdum patris non pigeat, & dum narrari de me quidpiam audies, cum aliqua virtutis commendatione, documentum inde cape, quanti sit eandem aliquando promeruisse.

A L I A E X E R C I T A T I O

Amilcar Carthaginiensium Dux, Filium Annibalem solemniter ante aras Sacramento adigit, ut nullam cum Romanis pacem unquam admittat.

S Y N O P S I S

Exord. **P**er Prolepsim: dicit non dubitare se, quin habeat in filio paternæ virtutis æmulatorem; ac velle se id habere solatii, ut si quid sibi humanitus contingeret, heredem relinquat sui in Romanos odii.

Deinde Propositionis loco suum in Romanos odium exponet; quod dicit accepit se à majoribus hereditarium, doliturus nisi eodem filius stimularetur.

Tum excitabit ipsum Carthaginiensium exemplo, qui nihil aliud spirare videntur nisi Romanum sanguinem.

Mox per vehementem adhortationem filium adige ad eliciendum solemnem sacramentum de faciendâ nunquam cum Romanis pace.

Concludet sperando fore ut filius laborum suorum ac periculorum socius odisse Romanos assuescat.

Quamquam, fili amantissime, juvenili animo virtus insita & multis argumentis jam probata certissimam spem facit, fore ut accerrimum in te paterni exempli æmulatorem aliquando habeam; tamen si quid in eo bello, quod meditor, humanitus contingeret, non tam ultro, ut fatear quod res est, concederem factis, nisi juratum hostem Romani nominis meique heredem odii relinquerem.

Quod quidem, quale quantumque mihi cum illa gente ab ipsis ineuntis adolescentiæ temporibus extiterit, commemorarem ego pluribus, nisi gesta per tot annos bella, rejectæ toties conditiones pacis, instructus etiamnum hodie florentissimus exercitus factis declararent. Nam quod vitæ meæ tempus, aut quæ consiliorum meorum ratio ab inferenda Romanis clade vacavit unquam? aut quid prætermisum à me fuit ad hunc usque diem, ut invisum geati nostræ populum dederem penitus atque extinguerem? Neque verò quidquam attinet, fili amantissime, retexere hic operosius capitalis illius odii causas, quod non tam voluntate mea susceptum, quam hereditario quodam jure à majoribus nostris acceptum gratulor. Hoc unum perpendere te velim, & singulari animi attentione considerare; ne, sicut Amilcari gloriosum facti suscepta odiorum semina non fovisse modo diligenter, sed etiam provexisse, ita sit Annibali turpissimum quidquam ex eo vel torpore, vel negligentia remisisse.

Ipsa, ipsa te Carthaginiensium nostrorum exempla stimulent & accendant: Quot quot hic milites aspicias, tot juratos puta Romanorum hostes.

Relata.

hostes, tot Amilcares ad eorum ruinam ac perniciem incensos. Intuere, fili, vultus singulorum, oculos orifque totius ac corporis habitum attentius considera; quid illa spirat nobilis ferocitas, quid ille generosa mentis impetus loquitur? quid instructæ & erectæ ad feriendum dexterae aut volunt, aut ambiunt præter Romanorum cadem ac sanguinem? Hinc discere qualem esse te oporteat, qui regendis talibus viris ac moderandis destinere.

Quid igitur in mora est, quominus ante istas Deorum immortalium aras capitales populo Rom. jures inimicitias, quæ nullum nisi cum vita ipsa finem inveniant? Hoc à te repetunt sacramentum Majores nostri, qui sempiternam illam, quam ipsi consecuti sunt, nobisque transfundere, laudem ac gloriam Romanorum cladibus acceptam debent; hanc à te fidem postulant tot generosi milites, qui vitam suam pro communis patriæ salute ac gloria fortiter devovent. Hoc unum tui erga se amoris monumentum precatur pater, qui te laborum suorum periculorumque comitem ac socium ultro dum adsciscit, id demum se consecuturum sperat, ut Romanos odisse jam tum assuescas.

A R T I C U L U S I I I .

De Privantibus.

Quid sunt Privantia?

R. Sunt ea, quæ opponuntur ficut habitus & ejus privatio. Ita se habent vita & mors, visus & cæcitas, lux & tenebræ. Mors enim est privatio vitæ, cæcitas visus, tenebræ lucis.

Quomodo probares à Privantibus optandam esse mortem?

R. Hoc modo: Vita misera est? ergo mors optabilis.

Quomodo tractatur hic locus?

R. Non tam dilatatur plerumque à Cicerone, quam urgetur pressius, & per modum sententiosi cujusdam axiomatis. Ita Cicero pro Milone num. 79. argumentum petit à Privantibus. *Ejus igitur mortis sedetis ultores, cujus vitam si putetis per vos restitui posse, nolitis; & de ejus nece lata questio est, qui si eadem lege reviviscere posset, lata lex nunquam esset.*

Et Catilinaria 1. n. 20. *Quid est Catilina? eequid attendis? eequid animadvertis eorum silentium? pariantur, tacent, quid expectas auctoritatem loquentium, quorum voluntatem tacitorum perspicis?*

Et pro Marcello n. 23. *Equidem de te dies noctesque, ut debeo, cogitans casus duntaxat humanos & incertos eventus valetudinis, & naturæ communis fragilitatem extimesco, doleoque, cum Republica immortalis esse debeat, eam in unius mortalis anima consistere.*

Item pro Cælio num. 33. *Existat igitur ex ista familia aliquis, aspectissimum cæcus ille; minimum enim dolorem capiet, qui istam non videbit.*

Interdum tamen latius amplificari potest hic Locus & ornari varietate figurarum, ut Oratione pro Cælio num. 12. quem jam laudavimus in Articulo de Adversis, ubi Catilinæ naturam multiplicem ac variam describit.

Et libro 3. de Oratore n. 8. felicem Crassum esse probat, quod mors illi clausit oculos eo tempore, quo visus nihil erat ipsi nisi funereum quid objecturus. *Fuit hoc luctuosum suis, acerbum patriæ, grave bonis omnibus; sed ii tamen casus Remp. secuti sunt, ut mihi non crepta L. Crasso à Diis immortalibus vita, sed donata mors esse videatur.* Non vidit

fla.

flagrantem bello Italiam, non ardentem invidia Senatam, non sceleris nefarii principes civitatis reos, non luctum filia, non exsilium generi, non acerbissimam C. Marii fugam, non illam, post reditum ejus, eadem omnium crudelissimam, non denique in omni genere deformatam eam civitatem, in qua ipse florentissima multum omnibus gloria perstitisset.

Item pro Muræna num. 65. ubi Catonis Stoiici, & Ciceronis Academicæ sententias privativè opponit.

Et libro 1. Tuscul. Quæstionum num. 12. Cicero Atticum Epicuri discipulum fateri cogit, miseros mortuos non esse, si omnino nulli sint, ut illi credebant. *Jam mallet Cerberum metueres, quam ista tam inconsiderate diceres. Att. qui tandem? M. Quem esse negas, eundem esse dicis, ubi est acumen tuum? Cum enim miserum esse dicis, tum eum, qui non sit, esse dicis. Att. Age jam concedo non esse miseros qui mortui sunt, quoniam extorsisti ut faterer, qui omnino non essent, eos ne miseros quidem esse posse.*

EXERCITATIO.

Consolatio ad Homerum Poetarum principem, cum cæcus factus fuisset.

Locus à Privantibus.

Nihil est quod oculorum usum requiras, ergo debes esse contentus tua cæcitate.

SYNOPSIS.

Exord. Dicit Orator rem sibi fore difficillimam ad persuadendum, posse quempiam ea re facile carere, quæ in vita maximè expetenda est, si rem haberet cum alio quàm cum Homero.

Propositiō. Dicit nihil esse quod Ho-

merus ereptam sibi oculorum facultatem doleat.

Confirmationem petet ex triplici capite. 1. Nihil est quod Homerus illud desideret quod sibi commune esset non tantum cum cæteris hominibus, sed animalibus etiam vilissimis, maximè cum multa habeat, quæ nemo alius sibi vindicare possit; divinum ingenium, eruditionem, rerum omnium cognitionem perfectissimam.

2. Quia oculorum facultas nullam ipsi delectationem asferre possit, quæ sine oculis frui non valeat: nihil enim videret, quod jam non videret, atque etiam animo comprehensum habeat. Hortabitur ut fruatur illa rerum notitia, quam assecutus est.

3. Quia id habebit commodi, ut multa mala non videat, quorum aspectu boni affliguntur: deteriorum in dies fieri hominum conditionem ac vitam.

conclusio. Hortabitur ut cæcitatem suam æquo animo ferat, tot instructus præfidiis ad damnum illud refarciendum.

ORATIO.

Cùm nihil in vita expetendum magis videri soleat, quàm facultas oculorum, iis autem orbatum esse durius quiddam atque intolerabilius vulgus hominum existimet; ego certè dicturus hodie de cæcitatibus commodis atque utilitate, difficillimi plenam operis Provinciam aggredere, si apud alium quemlibet, quàm apud Homerum Orationem ejusmodi habendam esse intelligerem. Verùm confirmat me mirum in modum ac recreat singularis præstantissimi viri probitas atque incredibilis sapientia; neque vereor coram eo laudare cæcitatem, qui jacturam oculorum levem arbitratur; aut certè detrimentum ejusmodi inter mala gravissima non putat esse reponendum.

Liceat enimverò, vir præstantissime, prædicare de te palam, quod sentio; liceat conditionem illam tuam, quam imperiti homines miseram arbitrantur, fortunatissimam

appel-

appellare. Scilicet nactus ingenium, quod ad ipsam Deorum immortalium sortem atque naturam accedat, eruditionem adeptus ejusmodi, quam nemo hominum aut assecutus unquam est, aut deinceps assequi posse videatur; complexus animo perfectam rerum omnium distinctamque notitiam, tunc desiderandum cupidius illud arbitraris, quod tibi cum cæteris mortalium, probis pariter atque improbis commune sit; quod vilissima etiam animalia habere se gloriantur; quod nullum deinceps tibi commodum, nullam voluptatem atque delectationem asferret?

Nam quid deinceps Homerum juveni oculi, aut quid conferre demum vel ad utilitatem, vel etiam ad voluptatem posse videantur? Age enim, quid objiciant illi spectandum in rerum natura, quod non videris? quod penitius, quàm contendere possit oculorum acies, non perspexeris? Quàm illi varietatem aut pulchritudinem menti exhibeant, quam ante non senseris, de qua ingeniosè, solerter, eruditè non disserueris? quod illi pariant novum oblectationis genus, quæ orbatum etiam oculis frui facile non valeas? Retracta enimverò, quas informasti animo, accuratissimas eorum omnium, quæ sub aspectum cadunt, ideas; revolve tecum diligenter partem assiduo labore naturæ totius cognitionem, cujus expressa tam fideliter in divinis operibus tuis vestigia admiramur; contemplare speciosas illas rerum omnium imagines, quæ multo pulchrius atque illustrius menti tuæ ornata videbuntur, quàm vel à natura, vel ab arte possint decorari.

Quoniam vel si carendum sit tibi voluptate aliqua, quàm facultas oculorum asferret; quam luctuosa te & ineluctabili necessitate eorundem orbis exsolvit! Dicamus enim ve-

ro, quod res est, vir sapientissime, neque dubito, quin idem pro tua sagacitate jamdiu senseris. Senescit sensum hominum genus, & deterior in dies nostra conditio fit. Quis porro deploret satis ac lugeat illam malorum eluviam, quæ magis ac magis orbem hunc nostrum inundat ac perdit? Quis offusam ubique vitiorum caliginem sine gravissimo acerbis sensu sustineat? Quis tam parum cupidus amansque probitatis, quem tantæ depravationis aspectus non offendat? Quæ dum ego contemtor attentius, non tam ereptos tibi à Diis immortalibus oculos, quàm eosdem ab infami servitute vindicatos puto. Crescat enimverò, & augeatur in immensum hominum improbitas, nullam deinceps ab ea parte mæstitiam capies. Non videbis deformatam morum corruptela civitatis totius faciem, non inertem ac desidiosam adolescentiam, non intemperantem ac libidinosam juventutem, non virilem ætatem fluctuantem curis, ac sollicitudinibus agitatum, non morosam & avaram senectutem; non lites, non jurgia, non dissensiones, non inimicitias, non bella, & alia id genus incommoda, quæ eadem videntibus graviores afferunt ipsa cæcitate molestiam.

Hoc igitur accedat cæcitati tuæ solatium, vir præstantissime, & cum habeas tam multa unde ereptam tibi oculorum facultatem consoleris atque etiam compenses, noli jacturam tam levem malorum in numero computare.

ALIA EXERCITATIO.

Veras esse in paupertate divitias.

Vera divitia non sunt in divitiis posita, ergo in Paupertate.

SYNOPSIS.

Exord. Dicitur Orator nihil esse in quo fallantur homines gravius, quam in ea quam habent, de divitiis opinione.

Rationem afferet quæ Propositionem continebit; quia non in pecuniis, non in pretiosa suppellectili, &c. quæ tantopere illi æstimant, divitiarum reponendæ sunt.

Confirmationem ex ea ratione petet, quia isthæc omnia non habent unde animum expleant: quam rationem tractabit per Interrogationem & per viam Negationis & Affirmationis. Age enim, quis demum divitiarum fructus? an ut contempleris in arca, &c.

Hoc ipsum illustrabit ditissimorum hominum exemplo, puta, Cræsi, Midæ, Crassi, qui, quo haberent plura, eo plura appetere: dicetque eos nunquam fuisse divites.

Denique dicit illum verè fuisse divitem, qui in summa rerum indigentia contentus suæ sorte oblatos ab Alexandro Thesauros rejecerat.

Conclusio. Pauperes consolabitur, quibus, si velint, contentos esse liceat.

O R A T I O .

Cum in rebus æstimandis errare graviter solet hominum genus; tum certè nunquam hallucinari turpius, aut à recta ratione sensisse quidquam visum sunt alienum magis, quam cum futilibus inanibusque momentis divitiarum nomen posuere.

Nam quæ est ista multorum in commemoranda pecunia, in jactanda pretiosa suppellectili, in recensendis latifundiis superba & insolens ostentatio? quo tandem jure divites appellant, ista qui habent, & in ejusmodi rebus aut confectandis aut assequendis curas, studia, contentio-

nes collocant? Soli-ne igitur divites, qui magnam vim auri & argenti, qui aurea tecta, qui villas, qui signa, qui tabulas, qui suppellectilem ac vestem infinitè possident? Quid si nec divites quidem, quid si etiam pauperes meritò nuncupandi videantur? Quem enim intelligimus divitem? aut hoc verbum in quo homine ponimus? opinor in eo, cui tanta possessio est, ut ad beatè liberaliterque vivendum contentus sit: qui nihil querat, appetat nihil, nulla re egeat, nihil sentiat sibi deesse, nihil omnino requirat. Animus enim hominis oportet se judicet divitem, non vulgi opinio. Divitiarum fructus omnis atque utilitas in copia est: copiam declarat satietas rerum atque abundantia, quam qui non assequuntur, nunquam divites futuri sunt.

Nunc verò date mihi unum aliquem ex pecuniosis illis & copiosis hominibus, cui satis illud sit, quod habet, qui satiatus omnino sit; qui nihil curet amplius; qui propter aviditatem pecuniæ nullum quæstum turpem faciat, neminem fraudet, decipiat, expilet. Revocate ex omni temporum serie, divitis alicujus memoriam, qui in summa rerum illarum, quas isti bona appellant, possessione laudabilem tenere potuerit continentiam. Cræsum scilicet divitem nuncupabis, qui regno locupletissimo non contentus insatiabili habendi plura cupiditate in extremum egestatis ac calamitatis discrimen devenit. Ventitabis mihi Midam tantquam locupletissimorum hominum è numero, quem insanabilis auri argenti que amor eò demum adduxit, ut medias inter opes crudeli fame ac siti tantum non interirer? Crassum verò inter homines ditissimos censebis reputandum, cui, cum privato homini tantæ possessiones suppeterent, ut integro exercitui suis impensis alen-

alendo par esset, novos tamen in singulos dies thesauros aggerebat?

Quinam igitur divites dicendi sunt, si divites illi non debent appellari? Ille, ille dives erat, qui oblatas ab Alexandro ingentes pecunias in magna rerum indigentia sic rejecit, ut ipso etiam principe beator ac fortunatior videri posset.

Vos ergo, quotquot tenues & exiles fortunas nacti estis, quantum vel in vestra illa egestate atque inopia ad veras solidasque divitias præsidium habetis, quibus tam facile liceat, quod est divitiarum proprium, vestris rebus esse contentos.

ARTICULUS IV.

De Negantibus seu Repugnantibus.

Quid sunt Negantia seu Repugnantia seu Contradientia?

R. Sunt ea, quorum unum negat aliud: ut est sapiens, ne igitur dicas insipientem vel non sapientem.

Quot modis erui potest argumentum ex hoc loco?

R. Duobus præcipuè. Primus est, si duo Contradientia secundum varios effectus, causas & adjuncta sumptis, v. g. amor & odium sunt contradientia, hinc sequitur amoris effectus, causas & adjuncta odio repugnare. Ita rectè concluderes. Non odit ille Deum, qui sæpè sacrificium cum magno pietatis sensu offerre consuevit, qui preces assiduas fundit, quem uberrimis lacrymis sibi propitium reddit, quem ut alii colant ac venerentur, omni studio ac diligentia contendit. E contrario autem. Si me amas, cur me verberibus excipis? cur criminaris? cur conviciis oneras? cur ut inimicum averfaris? cur jacentem erigere abnuis?

Alter modus est, si antecedenti-

bus ac consequentibus adjeceris particulam non. Tunc enim argumentum facies à Repugnantibus. v. g. sol ortus est, ergo dies est; adde particulam non. Non sol ortus est, ergo non est dies.

Habes exempla apud Ciceronem Repugnantium plurima. Pro Cælio num. 5. ubi probat à Repugnantibus falso objectum fuisse Cælio, quod apud suos probatus non fuisset. *Nam quod objectum est Municipibus esse adolescentem non probatum suis. Nemini unquam presentis Puteolani majores honores habuerunt, quam absentis M. Cælio, quem & absentem in amplissimum ordinem cooptarunt, & ea non petenti detulerunt, que multis petentibus denegarunt: iidemque nunc lectissimos viros & nostri ordinis & Equites Romanos cum legatione ad hoc judicium miserunt cum gravissima atque ornatissima legatione &c.*

Et pro Sylla num. 83. probat à Repugnantibus eum nullam habuisse in conjuratione Catilinaria partem. *Sed quid? Ego qui Catilinam non laudavi, qui reo Catilina Consul non adsui, qui testimonium de conjuratione dixi in alios, adeone vobis alienus à sanitate, adeo oblitus constantie mea, adeo immemor rerum à me gestarum esse videor, ut, cum Consul bellum gesserim cum Conjuratis, nunc eorum Ducem conservare cupiam, & in animum inducam, cujus nuper ferrum retulerim, flammamque restinverim, ejusdem nunc causam vitamque defendere Ego ille conjurationis investigator atque ultor certè non defenderem Syllam, si conjurasse arbitrarer.*

Quis est usus Repugnantium?

R. Multiplex ac frequens. 1. Deservit hic locus amplificationi, ut probat laudatus numerus 85. pro Sylla. Item,

Item, Verrina 7. num. 84. *Vide quid intersit inter tuam libidinem Majorumque auctoritatem; inter amorem furoremque tuum, & illorum consilium atque prudentiam. Illi aditum litoris Syracusanis ademerunt; tu maritimum imperium concessisti. Illi habitare in eo loco Syracusanum, quo naves accedere possent, noluerunt; tu classi & navibus praesse Syracusanum voluisti. Quibus illi sua urbis partem ademerunt, iis tu imperii nostri partem dedisti.*

Et pro Caelio numer. 45. probat non deditum ipsum fuisse amoribus, quia repugnat tantam eloquentiam, quanta elucebat in Caelio, stare posse cum amorum blandimentis atque deliciis. *Atqui scitote eas cupiditates, quae obijciuntur Caelio, atque haec studia, de quibus disputo, non facile in eodem homine esse posse; fieri enim non potest; ut animus libidini deditus, amore, desiderio, cupiditate sepe nimia, copia, inopia etiam nunquam impeditus, hoc quidquid est quod nos facimus in dicendo, non modo agendo, verum etiam cogitando possit sustinere... & n. 47. An hic, si se isti vite dedisset, Consularem hominem admodum adolescentem in iudicium vocavisset? hic, si laborem fugeret, si obstrictus voluptatibus teneretur, in hac acie quotidie versaretur? appeteret inimicitias, in iudicium vocaret, subiret periculum capitis, ipso inspectante populo Rom. tot menses aut de salute, aut de gloria dimicaret.*

Et pro domo sua n. 4. ubi probat non fuisse se expellendum à Clodio, quem eiecum omnes boni laxerunt; quo carere Civitas se non posse profitebatur.

2. Hic locus orationem illustrat; ut pro Milone num. 2. *Nam illa praesidia, quae pro templis omnibus cernis, etsi contra vim collocata sunt,*

afferunt tamen Oratori horroris aliquid, ut in foro & in iudicio, quam praesidiis salutaribus & necessariis septi sumus, tamen ne non timere quidem sine aliquo timore possimus.

Item Verrina 4. n. 159. ubi probat, fieri non potuisse, ut Siculi sua voluntate & non coacti statuas Verri erexissent, quas decedente ipso à Sicilia deiecerant.

Quomodo tractandus hic locus?

R. Vel per Affirmationem, cum ex affirmatione unius inferatur negatio alterius; vel per Negationem ex qua inferatur affirmatio. Sic dum affirmat Tullius magnos honores habitos fuisse Caelio etiam absenti, negat eundem fuisse non probatum suis Municipibus. Sic negat Syllam habuisse ullam in conjuratione Catilinaria partem, quia ipsum laudaverat & ejus defensionem susceperat.

EXERCITATIO.

Roscus paternae cadis accusatus, quod in perempti patris cubiculo dormiens inventus esset, defenditur.

Locus à Repugnantibus.

SYNOPSIS.

Exord. **C**onqueretur Orator de Accusatorum iniquitate, qui confectum dolore Roscium ob peremptum patrem, novo accusationis genere exanimavit.

Propositio. Patrem Roscius non occidit; id tractabit per aliquam figuram.

Confirmatio. Petetur à Repugnantibus 1. quia dormiens filius in occisi patris cubiculo inventus est. Repugnat ut quis occiso patre ullam quietis partem capiat, sed Roscius dormiens inventus est, ergo repugnat ut Roscius patrem occiderit. Incipiet ab expositione Assumptionis, quod unum argumentum afferunt adversarii ad probandam accusationem, dicitque hoc uno satis eximi suspitione sceleris miserum.

rum adolescentem; quam Complexionem tractabit per varias interrogationes. Tum veniet ad propositionem ostendetque fieri non potuisse ut Roscius ullam quietis partem caperet, si occidisset patrem. Hoc probabis.

1. Ratione petita à testimonio conscientiae, quae reum tanti sceleris perpetuo exagitat; hoc esse primum nocentis supplicium.

2. Orestis exemplo, qui, matre interfecta etiam ad vindicandam patris mortem, exagritus fuit à Furiis, quanto magis Roscius si parentem optimum interfecisset.

3. Ab iisdem Repugnantibus, ex parte amoris quo Roscius filium, & filius vicissim patrem complecteretur. Repugnat ut patrem occiderit Roscius, quem amabat, & à quo amabatur, sed &c. Omnia propositione veniet ad Assumptionem, ostendetque quantus esset patris in filium amor, & vicissim filii in parentem.

4. Ex antea acta Roscii vita aliud argumentum à Repugnantibus eliciet. Non potuit cadere parricidium in eum, cujus vita fuit innocens; sed Roscii vita fuit innocens, &c. Propositionem tractabit, dicitque scelus ejusmodi non cadere, nisi in eum cujus vita fuerit perdit: quia nemo repente fit pessimus; ergo ostendatur in vita Roscii flagitium, per quod, quasi per gradus ad parricidium pervenerit. Deinde Assumptionem tractabit; invitabit adversarios ut probent corruptam fuisse Roscii adolescentiam.

Conclusio fiet per vehementem Deprecationem, qua commiserationem Judicum excitabit.

ORATIO.

Quod unum Adolescenti optimo restabat in acerbissimo parentis amantissimi desiderio doloris solatium, ut ad persequendos impiae caedis auctores curas omnes ac studia converteret; id hodie novo atque inaudito scelere non sustulerunt modo homines perditissimi, sed recens adhuc ac cruentum miserabiliter vulnus insanabili plaga ulcerarunt.

Accusatur enim verò, & in vestrum iudicium Roscius adducitur; compescere cogitur pias lacrymas, quibus filius optimus parenti optimo

parentabat; & quam nefariis intersectoribus vindictam meditabatur, eandem à se ipso jubetur propulsare. Adeo nullum furori suo ponunt modum, quos Roscius adversarios patitur; nisi adolescentem miserum, quem erepto patre luctu perdidit, eundem incredibili accusationis genere exanimant.

Quid agam, iudices? quid loquar? an diluendam serio accusationem illam aggrediar, quae per se satis ipsa refellitur? scilicet ullam inveniatur turpiter, aut erit vestrum quispiam, qui sibi persuadeat interfectum à Roscio parentem suum? Tam parum vobis notus esset adolescens suavissimus, ut vel levissimam sceleris tanti suspicionem in eum cadere posse putaretis?

Atenim inclamantes audio ipsius adversarios. Eadem ipsa nocte, qua peremptus est Roscii pater, inveniunt, inventus filius patris in cubiculo altum dormiens. Egregium enim verò iudices, & ad faciendam fidem comparatum bellè argumentum, Roscius occisi patris in cubiculo dormiebat. Ecquis ex vobis, iudices, qui vel ex hoc uno, quod firmissimum ponunt accusatores contentions inique fundamentum, suspitione sceleris miserum adolescentem non liberet? quis statim non perspiciat conflam hanc esse malevolorum invidia ad labefactandam innocentiam Roscii calumniam? Non viderunt illi scilicet delatores minimè mali, hac ipsa parte ruere accusationem, qua fulciendam eandem esse arbitrabantur.

Agite porro, iudices æquissimi, putatis quemquam, cum omnia divina atque humana jura scelere nefario polluisset, somnum statim capere potuisse? creditis licuisse huic sine cura quiescere, qui ne spirare quidem

Repugnancia ab Adjuvantibus.

dem sine metu sustinisset? Etenim sua quemque fraus, suus error maximè perturbat: suum quemque scelus exagitat amentiaque afficit; sua malæ cogitationes conscientiaque animum terrent; atque illud solet primum esse nocentis supplicium, ut horribilis admitti sceleris imaginibus torqueatur. Ita se res habet, iudices, magnam vim, magnam necessitatem, magnam religionem possidet paternus præsertim sanguis; ex quo, si qua macula concepta est, non modò elui non possit, verum usque permanet ad animam, ut summus furor atque amentia consequantur. Hæ sunt impiis assiduæ domesticaeque furia, quæ dies noctesque parentum pœnas à consceleratissimis filiis repetant.

Hinc Orestes ille, quem patris ulciscendi causa ita sumpsisse legitur de matre supplicium, ut Deorum immortalium monitis atque oraculis id fecisse dicatur, perpetuis tamen agitabatur furiis, quæ nec quiescere usquam miserum paterentur; quòd ne pius quidem sine scelere esse potuisset. Interim Roscius nulla impulsus ad interficiendum patrem contumelia, nullo parentis odio provocatus, in recentis memoria peccati sceleris, conspersis adhuc acruentis sanguine paterno manibus, tam securus debita parricidis vindictæ, tam quietus perstitisset, ut alto demergi somno potuisset.

Repu-
gnantia à
Causis.

At enim quid his immoror diutiùs, iudices? jam sensitis inflectam optimo adolescenti calumniam; jam illam sceleris nefandi labem tacitis suffragiis depulistis. Notus vobis nimirum Roscii animus, spectata primis ab annis suavissima juvenis indoles & tenerimus in optimum parentem amor; qui non modò tanti sceleris societatem non admittit, sed etiam vel levissimam suspicionis

umbram amolitur. Scilicet Roscius parentem occidisset, quem amabat tantum, & à quo vicissim tantopere amabatur? O si loqui posset infelix Roscius! si redire rursus in hanc lucem, quo sensu doloris summo capitis in discrimine positum sua causa videret eum, quem non tam ipsa communis sanguinis, quam eximia spectatæ pietatis officia & singularis quædam in parentem charitas amabilem efficiebant!

Sed redeat vobis in memoriam, iudices, qualis ab ipso ineuntis ætatis exordio Roscius extiterit; hæc enim ipsa maleficii, quod irrogatur ipsi, magnitudo facit, ut nisi adolescentis in vita ostendantur expressa parricidii vestigia, res profecto tanta, tam scelestæ, tam atrox, tam nefaria credi non possit. Proferatur ergo necesse est turpis adolescentia, omnibus flagitiis vita inquinata, sumptus effusi cum probro ac dedecore, prorupta audacia, summa temeritas, quæ ab insaniam non abhorreat. Accedat huc oportet odium parentis, animadversionis paternæ metus, amici improbi, servi conscii, tempus idoneum, locus opportunè captus ad eam rem, pœne dicam, resperfas manus sanguine paterno iudices videant oportet, si tantum facinus credituri sint.

Vos, vos appello, accusatores nefarii, & tam inaudita calumnia nequissimi artifices; edite nobis, excogitate, fingite etiam, si potestis, aliquod in tota Roscii adolescentia flagitium, per quod, quasi per gradus, ad istam, quam imputatis ipsi, impietatem ascenderit. Nemo repente fit pessimus, sed in minimis nominis & levioribus peccatis exercitatum esse quempiam oportet, antequam in extrema scelera prorumpat; vos mihi arripitis, quod vitioryum omnium extremum est, relinquitis

Repu-
gnantia,
ab Effec-
tibus.

quitis illa, quibus remotis hoc ipsum esse non potest. Nulla culpanda familiaritas, non amor, non risus, non convivia, non levitas animi ulla ostenditur, & cum ea non reperiantur, quæ sceleris umbram habent, in eo summum furorem, atque impietatis cumulum reperiri posse insulsum accusatores mentiuntur.

Videte ergo, iudices, quo tandem animo in hac causa vos esse oporteat. Vestris in manibus adolescentis miseri salus posita est. Videtis testes innocentia lacrymas, auditis suspiria, acerbissimum, quo jam exanimatus pœne est infelix Roscius, luctum intuemini. Ah! utinam vel hoc pretio redimere parentis vitam liceret! utinam effusione sanguinis eum ab interitu revocare posset! Hoc ergo date misero adolescenti solatium; ut cum parente optimo, etiam boni nominis famam, quod unum bonum superest, amisisse per vos non videatur.

ALIA EXERCITATIO.

Religio Christiana per universum orbem propagata, magnum miraculum.

Locus à Repugnantibus.

SYNOPSIS.

Exord. & Prop. Dicit Orator felix illud fuisse Religionis factum, ut cum tam multa propagationi ejusdem obfisterent, tamen longè lateque disseminata sit.

Confirmationem petet 1. à Repugnantibus effectibus. Religio Christiana multa præcipit, quæ sunt naturæ contraria, puta, abjicere se infra cæteros, cupiditates domare, colere pauperem, oblivisci injurias, inimicos diligere, &c.

2. A Causis Repugnantibus. An adhibitus ad id operis Tullius aliquis, qui eloquentia; an Philosophus qui argumento-

Le Jay, Tom. I.

rum momentis, an Imperator qui potentissimo instructo exercitu Religionem illam colendam esse persuaderet, aut ad eandem amplectendam cogeret, &c. Id perficere vilissimi homunciones, piscatores duodecim, &c.

3. Ab Adjunctis Repugnantibus, resistentibus scilicet populis, qui falsis additi jam pridem essent Numinibus, veteribus Imperatoribus & vim tormentorum omnium adhibentibus, ne Religio nova induceretur.

Denique veram causam afferet, potentiam nimirum divinam, qua instructi duodecim homines, rebus alioquin humanis destituti, difficultates omnes superavere.

Concludet exclamando ò miraculum, &c.

ORATIO.

Quam felici Religionis Christianæ fato fieri dicam, ut quæ evelendis ex hominum animis priscis erroribus, & depravatis longo usu moribus emendandis nata videbatur; ea tamen in orbem terrarum universum sic disseminata ac propagata sit, nulla ut regio quantumvis recondita suavissimo divinæ illius lucis splendore caruerit.

Agite enim verò; quot & quantas habuit Religio Christiana superandas difficultates, quot infirmenda corruptæ naturæ præjudicia, antequam fidem apud mortaliū animos aliquam inveniret? Illa compellebat homines abjicere se infra cæteros; at ii parati semper assurgere, subjacere nemini, omnibus superiores esse volunt. Illa coercere libidines, cupiditates frenare, animo dominari præcipiebat; at ii cupiditatibus liberius indulgent, & nullo temperari eas freno patiuntur. Illa distribuere facultates egentibus, diligere paupertatis incommoda admonerat; at ii cumulantibus opibus inhiant, summamque in divitiarum possessione felicitatem esse positam arbitrantur.

Quid cæteræ appellem Religionis illius

Repu-
gnantia
ab Effec-
tibus.

illius quot documenta, tot obstacula? condonare injurias, inimicos diligere, laceffitum silere, bene precari maledicentibus, contumeliis affectum beneficia rependere; à quibus quantum hominum indoles abhorreat, testes ipsi sumus, qui præceptionibus iisdem jam dudum imbuti, vix ac ne vix quidem in iis exequendis dociles atque obsequentes invenimur.

Repu-
gnantia à
Causis.

Verum quibus tandem artibus ad ducti sunt homines, ut Religionem naturæ tam adversam, tam repugnantem moribus amplecterentur? An adhibitus Tullius aliquis, qui sermonis elegantia demulceret animos, & eloquentiæ vi Religionis dignitatem extolleret? an Philosophus, qui rationum & argumentorum pondere suscipiendæ illius necessitatem demonstraret? an Imperator potentissimus, qui armorum metu cogeret populos, & extrema quæque contumacibus minaretur? Nullam, mihi credite, ex ista laude partem sibi vindicant, vel Orator, vel Philosophus, vel Imperator; totum illud, quantum, quantum est, aggressi sunt duodecim vilissimi homunciones, qui fame morerentur, nisi pisciculos caperent, rudes, illiterati, contemptibiles, ignoti. Et tamen quis credat? opus tam arduum, tam difficile, tam humanis impar viribus perfecere, quod neque Eloquentiæ subsidiis Oratores, neque argumentorum momentis Philosophi, neque Imperatores numerosissimis exercitiibus, non dicam exequi, sed ne tentare quidem ausi fuissent.

Repu-
gnantia
ab Adjū-
tis.

Quamquam ne quis existimet sic inveciam in orbem terrarum ab istis hominibus Christianam Religionem, ut conspirantibus in unum animis excepta sit. Imò tanto infensiores habuit adversarios, quanto graviores leges imponebat. Obstiterere populi,

quibus, dum inanem falsorum Numinum cultum proscriberet, interdictum volebat, quidquid in deliciis atque in amoribus aliquando habuissent. Obstiterere Principes, quorum dissolutos & omni flagitiorum genere inquinatos mores arguebat; obstiterere, quantum erat in ipsis, Romani Imperatores, ne fidem obtineret illa Religio, quæ retundebat fastum ipsorum atque superbiam, quæ effrenatam dominandi libidinem intra justos limites coercerebat. Quas porro illi artes, quas non admove-re machinas, ut serpentem manantemque latius invitis ipsis ac repugnantibus Religionem Christianam reprimerent, & suo in ortu penitus extinguerent? Quid hic referam equuleos, flagella, rotas, cruces, ferventia liquati plumbi balnea, ardentis craticulas, incensos rogos, & alia id generis crudelissima supplicia, in quibus Neronum furor, Diocletianorum ac Caligularum immanitas triumphabat? Quid eloquar blanditias, promissa, divitiarum voluptatumque illecebras, quibus vires frangere, enervare animos, eorumque debilitare constantiam pertentaverunt, quos aperta vi superare non potuerant? Verum neque blandis deliciarum irritamentis emolliti, neque suppliciorum infracti terroribus Piscatores illi duodecim obstacula quæque fortiter devicere; & pugnantibus nequicquam contra ipsos rebus, ut sic loquar, universis, Christianam ubique terrarum Religionem stabilire.

At enim sic destituti præsidii, unde vim roboris tantam hausere? Reperamus altiùs prodigiorum tam insolentium magnitudinem. Aderat nimirum ipsis è Cælo Deus, cujus causam agebant in terris; hinc periculis omnibus confidentia illa superior, hinc ex ipsis difficultatibus

re-

rerumque angustiis fortitudo animi major crescebat. Quid enim divinæ potentia, qua freti tam ardua, tamque inaudita moliebantur, resistere valeat? quid hominum consilia contra supremam voluntatem potuissent? O vim divinæ potentia admirabilem! ò miraculum nulla temporum memoria conticescendum!

C A P U T IX.

Locus ab Adjunctis.

Frequentissimus est hujus loci usus & Oratori maximè necessarius, cum nulla pars sit Orationis, cujuscumque generis illa sit, cui non interserviat.

Quid sunt Adjuncta?

R. Sunt ea quæ cum re, de qua agitur, non necessariò quidem, sed probabiliter coherent.

Quot sunt Adjunctorum genera?

R. Tria. Præcedentia, quæ rem præcedunt; Comitantia, quæ rem comitantur; Consequentia, quæ consequuntur.

Quid sunt Adjuncta Præcedentia?

R. Causæ, consilia, injuriæ illata, vel acceptæ, consuetudo, mina, susceptum iter, omnis denique institutus ad rem apparatus.

Habes exemplum in Oratione pro Sylla num. 52. ubi ab Adjunctis præcedentibus probat ipsum cum Catilina non conjurasse. Nam quis est igitur, qui tum dicat in campum adspirasse Syllam? atqui si tum se cum Catilina societate sceleris conjunxerat, cur ab eo discedebat? cur cum Antonio non erat? cur in pari causa non paria reperiantur signa criminis hoc tempore cum maxime arderet conjuratio, cum Catilina egredieretur ad exercitum; Cassius incendiis, Cethegus cadî præponeretur,

Lentulus in urbe relinqueretur. Antonio, ut occuparet Etruriam, præscriberetur; cum omnia ordinarentur, instituerentur, pararentur: ubi fuit Sylla, Corneli? num Roma? imò longè absuit. Num in iis legionibus, quò se Catilina referebat? multo etiam longius, &c.

Et pro Milone n. 51. Video adhuc constare omnia, Judices, Miloni etiam utile fuisse Clodium vivere; illi ad ea quæ concupierat, optatissimum interitum Milonis fuisse, odium illius in hunc acerbissimum, in illum hujus nullum; consuetudinem illius perpetuam in vi inferenda, hujus tantum in repellenda Ex his antecedentibus probat Clodium fuisse insidiatorem.

Et pro Murana num. 13, probat saltatorem non fuisse Muranam, quia in eo non reperiuntur ea omnia quæ saltationem vulgò antecedunt; qualia sunt, intemperantia, convivium intempestivum, & alia, id genus, delicia, quarum extrema est saltatio.

Quænam sunt Adjuncta Comitantia?

R. Ad septem genera vulgò revocantur quæ hoc versiculo continentur.

Quis, Quid, Ubi, quibus Auxiliis, Cur, Quomodo, quando.

Habes illustre comitantium Adjunctorum exemplum pro Milone num. 54. Si hæc non gesta audieris, sed picta videreris, tamon appareret uter esset insidiator, uter nihil cogitaret mali. * Cum alter veheretur in rheda panulatus, una sederet uxor; quid horum non impeditissimum? vestitus, an vehiculum, * an comes? * Quis quid minus promptum ad pugnam, cum panula irretitus, rheda impeditus, uxore pæne constrictus esset? Vide-
te nunc illum * primum egredientem * Quando.

villa subito; cur vesperi? * quid * Cur.

neceſſe eſt? qui convenit præſertim id
 * Quibus auxiliis. temporis? Divertit in villam Pom-
 peji, Pompejum ut videret? * Scie-
 bat in Abſenſi eſſe. Villam ut per-
 ſpiceret? millies in ea fuerat. Quid
 ergo erat mora & diverſationis? dum
 hic veniret, locum relinquere noluit.
 Age nunc iter expediti latronis cum
 Milonis impedimentis comparete. *
 Quomodo. Semper ille antea cum uxore,
 tum ſine ea, nunquam non in rheda,
 tum in equo; comites Græculi, quo-
 cumque ibat, etiam cum in caſtra E-
 truſca properabat; tum nugarum in
 comitatu nihil. Milo qui nunquam,
 tum caſu pueros ſymphoniacos uxoris
 ducebat & ancillarum greges; ille qui
 ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos,
 ſemper lupas ducebat, tum neminem,
 niſi ut virum à viro lectum diceret.
 * Ubi. Cur igitur victus eſt? * quia non ſem-
 per viator à latrone, nonnunquam
 etiam latro à viatore occiditur: quia,
 quanquam paratus in imparatos Clo-
 dius, tamen mulier incidere in vi-
 ros Habes præcedente numero
 53. circumſtantias Loci. Videamus
 nunc: quod caput eſt, locus ad inſi-
 dias ille ipſe, ubi congreſſi ſunt, utri
 tandem fuerit aptior, &c.

Quanam ſunt Adjuncta Conſe-
 quentia?

R. Sunt ea, quæ rem geſtam ſub-
 ſequuntur; ut pallor, rubor, inceſ-
 ſus titubans, frequens anhelitus, re-
 prehenſio publica, hæſitatio, exhau-
 ſtum patrimonium, morbi, gladius
 cruentus, clades, &c.

Habes egregium exemplum Ad-
 junctorum ſubſequentium pro Milo-
 ne n. 61. Quod ſi nondum ſatis cer-
 nitis, eum reſ ipſa tor, tam claris ar-
 gumentis luceat, puramente atque in-
 regræ Milonem, nullo ſcelero imbu-
 tum, nullo metu perterritum, nulla
 conſcientia exanimatum Romam re-
 vertiſſe; recordamini per Deos immor-
 tales, quæ fueris celeritas redituſejuſ,

qui ingreſſus in forum, ardente Cu-
 ria; quæ magnitudo animi, qui vul-
 rus, quæ oratio! Neque vero ſe Po-
 pulo ſolum, ſed Senatui tradidit,
 neque Senatui modo, ſed etiam publi-
 cis præſidiis & armis; neque iis tan-
 tum, verum etiam ejus poteſtati, cui
 Senatus totam Remp. omnem Italia
 pubem, cuncta Populi Romani arma
 commiſerat; cui ſe nunquam profecto
 tradidiſſet, niſi cauſa ſua conſideret,
 præſertim omnia audienti; magna
 metuenti, multa ſuſpicanti, nonnul-
 la credenti. Magna vis eſt conſcien-
 tia, Judices, & magna in utram-
 que partem, ut neque timeant, qui
 nihil commiſerint, & pœnam ſemper
 ante oculos verſari putent, qui pec-
 carint.

Et pro Flacco n. 99. Cum tabella
 vobis dabitur, Judices, non de Flac-
 co dabitur ſolum, dabitur de duci-
 bus auctoribusque conſervanda civita-
 tis; dabitur de omnibus bonis civi-
 bus; dabitur de vobismetipſis; dabi-
 tur de liberis, dabitur de vita, de
 patria, de communi ſalute. Non in-
 dicatis in hac cauſa de exteris natio-
 nibus, non de ſociis, de vobis ac de
 veſtra Republica judicatis.

Item Philippica ſeptima pœne to-
 ta negat Antonium admittendum eſ-
 ſe in civitatem, idque probat ex iis
 malis, quæ ſecum importaturus in
 urbem eſſet.

Et pro Milone n. 78. recenſet peri-
 cula quæ Reip. imminabant, ſi Clo-
 dius à Milone interfectus non fuiſſet.
 Mandate hoc memoria, Judices, ſpe-
 ro multa vos liberofque veſtros in Re-
 pub. bona eſſe viſuros: in his ſingu-
 lis ita ſemper exiſtimabitis vivo P.
 Clodio nihil horum vos viſuros fuiſ-
 ſe. In ſpem maximam, & quemad-
 modum conſido, veriſſimam adducti
 ſumus, hunc ipſum annum, hoc ſum-
 mo viro Conſule, concuſſa homi-
 num licentia, cupiditatibus fractis,
 legi-

legibus & judiciis conſtitutis ſaluta-
 rem civitati fore. Num quis igitur
 eſt tam demens, qui hoc P. Clodio
 vivo contingere potuiſſe arbitretur?
 Quid ea quæ tenetis privata atque
 veſtra, dominante homine furioſo,
 quod jus perpetuæ poſſeſſionis habere
 potuiſſent, &c.

Quis eſt Adjunctorum uſus?

R. Frequentiſſimus eſt, quàm qui
 maximè; præſertim tamen valet ad
 laudem ac vituperium, item ad de-
 ſcribendum & narrandum. Etiam in
 exquirenda intentione formandiſque
 conjecturis plurimum poteſt. Pro Roſc.
 Amer. n. 85. Hunc queſtorem ac ju-
 dicem fugiebant atque horrebant ii,
 quibus periculum creabatur; ideo quod
 tamenſi veritatis erat amicus, tamen
 natura non tam propenſus ad miſeri-
 cordiam, quàm implicatus ad ſeveri-
 tatem videbatur.

Quomodo amplificandus & or-
 nandus hic locus?

R. Primò expendendum eſt, quid
 uniuſcujuſque circumſtantia nomine
 intelligatur. 2. Conſulendus eſt Ci-
 cero, & ad ejus imitationem recur-
 rendum. Atque ut diligentior habeat
 Adjunctorum notio, ſingula ex-
 plicabimus, & petitis ex Cicerone
 exemplis illuſtrabimus.

Quis. Perſonam ſignificat in qua
 ſpectare oportet affectiones animi va-
 rias, amorem, iram, artes, virtutes,
 puta, juſtitiam, prudentiam, forti-
 tudinem &c. item vitia; v. g. ava-
 ritiam, ambitionem, iracundiam, &
 reliquas animi labes. Præterea in
 perſona, de qua agitur, attendenda
 figura corporis, deformitas, pulchri-
 tudo, fortunæ, ſive bona externa,
 nomen, genus, conditio vitæ.

Adjuncta Perſonarum tractat Ci-
 cero Ver. 7. n. 143. In externorum ho-
 minum & maleficorum ſcleratorum-
 que, in prædonum hoſtiumque cuſto-
 dias, tu tantum numerum civium
 Le Jay, Tom. I.

Rom. includere auſus eſt? Nunquam ne
 tibi iudicii, nunquam concionis, nun-
 quam huius tanta frequentia, quæ nunc
 animo te iniquiſſimo inſeſtiſſimoque in-
 tuctur, venit in mentem? Nunquam
 tibi Populi Rom. abſentis dignitas, nun-
 quam ſpecies ipſa huiusmodi multi-
 tudinis in oculis animoque verſata
 eſt? Nunquam te in horum conſpe-
 ctum rediturum, nunquam in Forum
 Populi Rom. venturum, nunquam ſub
 legum & iudiciorum poteſtatem caſu-
 rum eſſe putaviſti? At quæ erat iſta li-
 bido crudelitatis exercenda? quæ tot
 ſcelerum ſuſcipiendorum cauſa? Nul-
 la, Judices, præter prædandi novam
 ſingularemque rationem.

Et n. 147. Videtis cives Romanos
 gregatim coniectos in Latomias, vi-
 detis indigniſſimo in loco coaceratam
 multitudinem veſtrorum civium. Que-
 rite nunc veſtigia, quibus exitus il-
 lorum ex illo loco compareant, nulla
 ſunt, &c. Idem perſequitur n. 148.
 & 149.

Ita defendit Roſcium Amer. n. 39.
 & ab Adjunctis perſona probat non
 fuiſſe ab eo patrem occiſum. Pa-
 trem occidit Sext. Roſcius? qui homo?
 Adoleſcentulus corruptus & ab homi-
 nibus nequam inductus, annos natus
 magis quadraginta? Vetus videlicet
 ſecarius, homo audax, & ſape in ca-
 de verſatus? At hoc ab accuſatore ne
 dici quidem audiviſtis. Luxuries igi-
 tur hominem nimirum & aris alieni
 magnitudo, & indomita animi cupi-
 ditates ad hoc ſcelus impulerunt? de
 luxuria purgavit Erutius, cum di-
 xit, hunc ne in convivio quidem ul-
 lo ferè interfuiſſe: nihil autem un-
 quam debuit. Cupiditates porro que
 poſſunt eſſe in eo, qui, ut ipſe accu-
 ſator obſecit, ruri ſemper habitavit,
 & in agro excolendo vixerit, quæ vi-
 ta maximè diſjuncta à cupiditate &
 cum officio conjuncta.

Et pro Dejotaro n. 26. probat eum